

۱۴۱۴۶۰۴

به نام پروردگار عالم

پرسی فقی و حقوقی

ماهیت مهریه

نوشته: حسن صادقی

www.ketab.ir

سرشناسه	صادقی، حسن، ۱۳۴۸ -
عنوان و نام پدیدآور	بررسی فقهی و حقوقی ماهیت مهریه/ نوشته حسن صادقی.
مشخصات نشر	تهران: انتشارات ماهواره، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۱۵۴ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۸۲۱۹-۳۷-۸
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
موضوع	مهر (فقه)
موضوع	Bride price (Islamic law)
موضوع	مهر (حقوق مدنی) -- ایران
موضوع	Bride price -- Iran
رده بندی کنگره	۱۳۹۵ ۴ ب ۲ / ۱۸ ۳۳
رده بندی دیویی	۱۶۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی	۴۲۵۲۳۰۸

نام کتاب: بررسی فقهی و حقوقی ماهیت مهریه

مؤلف: حسن صادقی

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۵

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

ویراستار: مهدی حاجی زاده

ناشر: ماهواره

ناظر چاپ: سیامک تیمورپور

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۲۱۹-۳۷-۸

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

مرکز پخش:

تهران، انتشارات ماهواره، ۰۹۱۹۰۶۲۱۴۱۸-

مسئولیت صحت مطالب با مؤلفین می باشد.

کلیه حقوق این کتاب محفوظ و در اختیار ناشر قرار دارد.

پیشگفتار

خانواده به عنوان کوچکترین واحد اجتماعی به شمار می آید بدین جهت قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به خانواده توجه ویژه ای نشان داده است، به نحوی که در اصول متعدد از جمله در اصل دهم چنین بیان شده: «از آنجا که خانواده واحد بنیادین جامعه اسلامی است، همه قوانین و مقررات و برنامه ریزی های مربوطه باید در جهت آماده کردن تشکیل خانواده، پاسداری از قداست آن و استواری روابط خانوادگی برپایه حقوق و اخلاق اسلامی باشد». همچنین در اصل بیست و یکم قانون اساسی به حقوق خانواده ویژه حقوق زن توجه نشان داده و بیان می کند: «دولت موظف است حقوق زن را در تمام جوانب با رعایت موازین اسلامی تضمین نماید و امور زیر را انجام دهد: (۱) ایجاد زمینه های مساعد برای رشد شخصیت زن و احیای حقوق مادی و معنوی او (۲) حمایت مادران بالخصوص در دوران بارداری و حضانت رزند و حمایت از کودکان بی سرپرست (۳) ایجاد دادگاه صالح برای حفظ کیان و بقای خانواده (۴) ایجاد بیمه خاص بیوه گان و زنان سالخورده و بی سرپرست (۵) اعطای قیومت فرزندان به مادران شایسته در جهت غلظت آنان در صورت نبودن ولی شرعی». قانون گذار در مقدمه قانون اساسی نیز به حقوق زن پرداختن نکات را بیان نموده است: (۱) استیفای حقوق زنان در ایجاد بنیان های اجتماعی اسلامی؛ (۲) فراهم کردن امکانات برای تشکیل خانواده». (نقل از سایت حق گستر)

بیان این نکات در قانون اساسی بعنوان محرک ترین و بالارزش ترین قوانین کشور، از اهمیت خاص مقررات مذکور حکایت دارد. خوشبختانه موارد فوق در عمل مورد توجه نظام جمهوری اسلامی و مسئولان ذربط قرار گرفته و برای دستیابی به اهداف مذکور اصلاح گردیده است. بررسی های بعمل آمده نشان می دهد که قوانین خانواده دچار تغییر و تحولات زیادی شده، به نحوی که در بعضی موارد سرعت تحولات به بی ثباتی نیز منجر گردیده است. بعضی قوانین مدنی چهار یا پنج بار مورد اصلاح قرار گرفته و احتمال دارد در آینده نیز اصلاح شود. این نوسان به نفع و بررسی قانونی در حوزه خانواده می پردازد تا نکات ضعف و قوت آن آشکار شود و برای اقدامات اصلاحی مورد توجه قرار گیرد. علی هذا اسلام به عنوان دین جامع، کامل و جهان شمول احکام و مقررات بسیاری را در رابطه با حقوق افراد نسبت به خدا و نیز رابطه انسان با هموعان بیان داشته است. احکام راجع به روابط انسان ها با یکدیگر تکالیف و حقوق متقابل می باشد که از جمله این مقررات می توان به حقوق و تکالیف زوجین در زمان تشکیل خانواده اشاره کرد. هیچ مکتبی به میزان اسلام و نظام حقوقی اسلام به جنس زن توجه نکرده و برای او جایگاه مهریه اعتباری به این مقدار در نظر نگرفته است. (نقل از سایت حقوقی حق گستر)

یکی از ابعاد حقوقی زن در نهاد خانواده حقوق مالی زن است. حقوق مالی زن در اسلام برای اهمیت خاطر او بسیار گسترده می باشد که شامل مهریه، نفقه، اجرت المثل ایام زوجیت و ... می شود. در نظام حقوقی اسلام، گزاره های حقوقی و اخلاقی خاص در حمایت از مهریه زن اتخاذ شده اند. قرآن کریم در

آیات متعددی به تشریح ابعاد حقوقی و اخلاقی مهر پرداخته است و روایات و احادیث متعدد و فراوانی اهمیت و جایگاه مهر و ضرورت تعیین آن در عقد نکاح و الزام مؤکد حقوقی و اخلاقی به پرداخت آن وجود دارد که همگان را از بی توجهی به حقوق زن برحذر داشته است.

نهی از سخت گیری زنان جهت بخشیدن مهر، عدم بخشش گناه سرپیچی از ادای مهر، عدم جواز نکاح مشروط به عدم مهر و لزوم ادای مهر و وفای به ادای دین، از جمله تعالیمی است که لزوم اهتمام به رعایت این حق مالی را متذکر شده است.

البته شایان ذکر است جامع بین المللی در بند ۳ ماده ی ۱۶ اعلامیه ی حقوق بشر آورده است: خانواده رکن طبیعی و اساسی اجتماع است و حق دارد از حمایت جامعه و دولت بهره مند گردد. (نقل از سایت حق گستر)

نظر نگارنده: البته مانظور که تاریخ نگاهشته همگان آشنایی کامل دارند که چطور قبل از اسلام در عربستان دختران را زنده به دریا می کردند، حتی اگر زنی دختری بدنی می آورد برای آن خانواده ننگ بود و به روایتی یا زنده به دریا می کردند یا به طرق مختلف نیست و نابود می شد. خلاصه مایه شکست و سرافکندگی آن خانواده بود. قبل از اسلام، موجود بی ارزش، سخیف، بی اهمیت بود و ازدواج برپایه خرید و فروش مرسوم بود که در نتیجه رهبرین به خانواده تلقی نمی شد بلکه جزء آداب و رسوم آنها بوده است. از برکات اسلام و ظهور اسلام با تکیه بر جدید، پیشرفته، نظامی مدرنیته، اینست که کلیه معادلات، آداب، رسوم، اخلاق های ناپسند و زشت دوره جاهلیت عرب و قبل از اسلام را زدوده و برپایه تعالیم اسلامی حول محور قرآن کریم با رهبری جامع کامل و تامه پیامبر عظیم الشان اسلام حضرت محمد مصطفی که سلام و درود خدا بر او باد به کلی دنیا را عمی کرد و نظم نوینی به آن جامعه پوشید که جامعه را متحول کرد و آنچنان به زن ارزش و معنویت بخشید که پیامبر، اسلام را مدیون حضرت خدیجه (س) (همسر باوفایش) می دانست، آنقدر به دخترش سطمه زهرا سلام الله علیها احترام داشت که در شأن آن حضرت و بانوی بزرگ اسلام آیات فراوانی از جمله «وَرَوَّحْنَا بِهَا الْكَوْثِرَ نَازِلُ شَدَّ ذَرْبِهَا كَثِيرَةً مِنْ رَبِّكَ وَنَزَّلْنَا بِهَا الْقُرْآنَ» نازل شد و ذریعه کثیره از وجود پُربرکت و نازنین ام ابیها حضرت زهرا سلام الله علیها می باشد که جایگاه آن مبحث در اینجا نیست. فقط به این نکته بسنده می کنم که ارزش والا و کرامت انسانی زن مدیون اسلام می باشد و هیچ مکتبی و هیچ دینی و هیچ جامعه ای به اندازه اسلام از حیث مادی و معنوی به ارزش و مقام زن ارجح ننهاده است.

فهرست مطالب

شماره	عنوان
۱	فصل اول: کلیات
۱	مقدمه
۲	سوال های اصلی
۴	سوال های فرعی
۵	پیشینه تحقیق
۶	ضرورت بحث
۶	محدوده ی بحث
۷	اهداف نگارش کتاب
۷	اهداف کاربردی عبارتند از
۷	نوع و روش انجام کار
۸	ویژگی بحث
۹	تقسیم بندی مطالب
۹	مفهوم شناسی واژگان کلیدی
۹	مبحث نخست: مفهوم مهر
۹	گفتار نخست مفهوم لغوی
۱۰	مهریه در لغت
۱۰	مفهوم اصطلاحی صدق (مترادف های مهر)
۱۰	نحله
۱۰	فریضه
۱۱	أجر
۱۱	صدقه
۱۱	عقر
۱۱	علیقه
۱۱	علائق
۱۲	جباء
۱۲	طول
۱۵	مهر در آیات و روایات
۱۸	مفهوم اصطلاحی
۱۹	نظر نگارنده
۱۹	تاریخچه مهر بعد از موضوع و انواع و اقسام
	مهر در ادوار ماقبل تاریخ

۲۰	گفتار نخست: مهر در تمدن بابل
۲۰	گفتار دوم: مهر تمدن آشور
۲۰	گفتار سوم: مهر در یونان باستان (عصر پهلوانی)
۲۱	گفتار چهارم: مهر در یونان باستان (اخلاق و آداب مردم آتن)
۲۱	گفتار پنجم: همسر در جامعه باستان (بربرها نژاد زرمین)
۲۱	گفتار ششم: مهر در جزیره العرب (جامعه عرب در دوران جاهلیت)
۲۲	گفتار هفتم: مهریه در ادیان پیشین
۲۲	گفتار هشتم: مهر در آیین زرتشت
۲۴	گفتار نهم: مهر در آیین یهود
۲۴	گفتار دهم: مهر آیین مسیحیت
۲۵	گفتار یازدهم: مهر در عربستان قبل از ظهور اسلام
۲۶	گفتار دوازدهم: مهر در تقویم اسلام
۲۸	مبحث سوم موضوع و مقدار مهر
۲۸	گفتار نخست ضرورت وجود مهر
۲۹	گفتار دوم موضوع مهر
۳۱	گفتار سوم مقدار مهر
۳۴	مبحث چهارم انواع مهر و مقایسه ی آنها با هم
۳۴	گفتار نخست مهرالمسمی
۳۵	گفتار دوم مهرالمثل
۳۷	گفتار سوم مهرالمتعه
۳۸	گفتار چهارم مهرالسنة
۴۱	فصل دوم: ماهیت فقهی و حقوقی مهر
۴۱	الف) ماهیت نظام نهاد مهر در اسلام
۴۱	ماهیت فقهی مهر در عقد دائم
۴۹	بند یک: مهر و رابطه آن با همه
۵۱	بند دو: مهر از حیث اینکه زن از منظر مالی نقص دارد
۵۱	بند سه: مهر و رابطه آن از حیث عاطفی و معنوی زن و مرد
۵۳	بند چهار: مهر و رابطه آن از حیث نوعی ترمیم مالی زن است
۵۵	ب) ماهیت مهر در نکاح موقت
۵۸	ب) ماهیت مهر از منظر حقوقی
۵۹	مهرها بازای بضع
۶۱	شواهد عوض بودن مهریه:
۶۱	حق حبس
۶۱	نکته اول چیستی بیدایش حق حبس و تعریف آن از منظر فقهی و حقوقی
۶۴	نکته دوم حق حبس در عقد دائم

۶۴	
۶۵	تمکین
۶۵	تمکین (فقه مدنی)
۶۵	نکته سوم مفهوم تمکین خاص
۶۶	نکته چهارم: تحلیل حقوقی حق حبس زوجه در نکاح مطابق ماده
۶۷	نکته پنجم: مستندات روایی مشروعیت حق حبس از منظر فقهی
۶۸	نکته ششم: شرایط و تحقق اعمال حبس
۶۹	نکته هفتم: موجبات سقوط حق حبس
۷۲	نظر حقوقی
۷۲	مستقر شدن مهر
۷۲	نزدیکی
۷۴	فوت زوج یا زوجه
۷۶	ارتداد زوج
۷۸	مهر دین ممتاز بر ذمه مر
۸۳	مهر تنبیهی است برای ادامه عقد نکاح
۸۳	فصل سب: فلسفه و مبنای تعدیل مهر
۸۳	الف) نگاه به تعدیل از حیث فلسفه آن
۸۳	ب) مفهوم تعدیل
۸۴	مفهوم لغوی
۸۵	مفهوم اصطلاحی
۸۵	فلسفه تعدیل
۸۶	بول
۸۷	نکته اول بول کالایی (غیرفلزی)
۸۷	نکته دوم: بول فلزی
۸۸	نکته سوم: بول کاغذی (اسکناس)
۸۹	نکته چهارم ماهیت بول و چیستی آن
۹۳	نکته پنجم بول از منظر منلی یا قیمتی بودن
۹۵	تورم
۹۵	سابقه تعدیل
۹۶	سابقه فقهی و شرعی
۹۸	نکته اول نظر فقها و حقوقدانان درباره کاهش ارزش بول
۱۰۱	نکته دوم از منظر شرعی جبران کاهش سقوط بول براساس ماهیت بول
۱۰۲	نکته سوم: احادیثی که دال بر مشروع بودن جبران کاهش ارزش بول می باشد
۱۰۲	سابقه ی حقوقی بحث
۱۰۲	نکته اول معنای خسارت تاخیر تادیه
۱۰۲	تاخیر

۱۰۳	تعریف خسارت تأخیر تأدیه
۱۰۳	نکته دوم خسارت تأخیر تأدیه از منظر حقوقی
۱۰۴	نکته سوم سیر تاریخی خسارت تأخیر تأدیه
۱۰۶	نکته چهارم خسارت تأخیر تأدیه از نگاه فقهی
۱۰۷	چ تفاوت مهر با دیگر دیون
۱۱۰	جمع بندی مطالب گذشته
۱۱۳	فصل چهارم: محاسبه مهریه به نرخ روز
۱۱۳	الف تجزیه و تحلیل از منظر حقوقی موضوع
۱۱۳	مفهوم مال و بیع آن
۱۱۳	مفهوم مال و مالک پول
۱۱۴	مال از نگاه فقهی
۱۱۹	نگاهی به تصویب تعدیل مهر، سیر آن در مجلس شورای اسلامی
۱۱۹	نظر فقها و حقوقدانان درمورد محاسبه مهریه به نرخ روز
۱۱۹	نکته اول: افت پول تأثیری در مهر ندارد
۱۲۱	نکته دوم) باید مصالحه نمود
۱۲۱	نکته سوم) اینکه مهریه می بایست به نرخ روز محاسبه (تعدیل) گردد
۱۲۶	آثار تعدیل مهر
۱۲۶	تعدیل مهر و نامشخص بودن میزان آن
۱۲۹	استفاده از مهرالسنته
۱۲۹	مهرالسنته
۱۳۲	نتیجه گیری نهایی
۱۳۴	نظریه فقها و دکترین حقوق از حیث تعدیل مهر
۱۳۵	پیشنهادهای
۱۳۷	منابع و مأخذ